

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, AHLAKİ, EDEBİ, MESLEKİ AYLIK DERGİ

8. Cilt

Eylül - Ekim 1969

88 - 89. Sayı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
HAZRET-İ ÖMER'İN DÜNYÂYI TUTAN ADALETİ Eşref EDİP	261
ASRIMIZDAKİ TEFİR HAREKETLERİNE UMÜMİ BİR BAKIŞ Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU	263
HADİS-İ ŞERİFLERE GÖRE MÜ'MİN Osman KESKİOĞLU	268
İRTİFAK HAKLARI Yasan: Dr. M. Yûsuf MÜSÂ Çeviren: Dr. M. Esad KILIÇER	272
AHİRETE VE ÖLDÜKTEN SONRA DIRİLMEYE İMAN Dr. Ali Arslan AYDIN	278
KIZILAY'IN GÂYESİ VE HİZMETLERİ Cafer AYDIN	281
HİKMETLİ SÖZLER	282
PEYGAMBERİMİZ'İN SAHÂBİLERİNİ YETİŞTİRME USÛLÜ M. Âsım KÖKSAL	283
HOCA-ZÂDE MES'UD EFENDİ	290
ANKARA'DA MİMAR SİNAN'IN ESERLERİ Dr. Fil. İlhan AKÇAY	292
NAMAZ DİNİN DİREĞİDİR Lâtfi ŞENTÜRK	296
AVRUPA'DA MİSYONERLİK FAÂLİYETLERİ Hakkı MAVİŞ	298
İSLÂM'DA TİCÂRETİN ÖNEMİ VE TİCÂRET AH- LAKİ Arif ERSOY	300
KİTAP TENKİDİ	309
ŞER'İYYE SİCİLLERİ ARŞİVİ Nuri YEPREM	312
GIDA ZEHİRLENMELERİ	314
TAMİMLER	317
BAŞARILI MESLEKDAŞLARIMIZ	319

HADİS

HADİS-İ ŞERİFLERE GÖRE MÜ'MİN

Osman KESKİOĞLU

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

1 —

المؤمنُ مِرَّةٌ المؤمنِ والمؤمنِ أخو المؤمنِ :

يَكْفُفُ عَلَيْهِ صَنِيعَهُ وَيَجُوطُهُ مِنْ وَسْرَائِهِ

Ter cemesi :

Ebû Hüreyre Hazretleri, Resûl-i Ekrem (S.A.S.) den rivâyet ediyor: Peygamber Efendimiz buyurmuşlardır ki:

"Mü'min, mü'minin aynasıdır; mü'min, mü'minin kardaşdır: Onun geçimini emniyet altına alır, onu arkasından korur."

Hadîs-i Şerîfte açıklandığı üzere, mü'min mü'minin aynasıdır. Mü'minler birbirlerinin hallerini diğerinde görürler. Ayna, meydana ne varsa onu aksettirdiği gibi, mü'min de cemiyette ne varsa onu gösterir. Kardeşini iyi halde görürsen, sen de iyisin, demektir. İctimâî durum fertler üzerinde görülür. Diğer yandan mü'minler birbirinin kardaşdırlar. Bu husus Âyet-i Ke-

rîmede böylece tasrîh edilmiştir:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

"Mü'minler ancak kardeşirler." (Hüçürât Sûresi).

Mü'minler mâdemki kardeşirler, öyleyse birbirlerini himâye ederler, geçimi sağlamak husûsunda yardımcı olurlar, birbirlerinin işlerini kolaylaştırırlar, arkasından koruyup ona gelecek zararları karşılarlar, birbirlerine dâimâ lûtufla, merhametle, şefkatle muâmele ederler.

2 —

المؤمنُ للمؤمنِ كالبنيانِ يُسَدُّ بعضُهُ بعضاً

Ter cemesi :

Ebû Mûse'l-Eş'arî'nin rivâyet ettiği bu Hadîs-i Şerîfte Hazret-i Peygamber (S.A.S.) şöyle buyurmuştur:

"Mü'min, diğer mü'min için bir binânın taşları gibidir; birbirlerine destek olurlar."

Bu Hadîs-i Şerîf de, mü'minler arasında birliğin ve berâberliğin lüzum ve önemini göstermektedir. Mü'minler birbirine, bir binânın tuğlaları, yapı malzemesi gibi kenetlenip birleşmeli ve kaynaşmalıdır. Peygamber Efendimiz, bu Hadîs-i Şerîfi söyledikleri zaman ellerinin parmaklarını birbirine kenetleyip, "İşte böyle olmaları lâzım." diye göstermişlerdir. Bundan daha açık bir ders ve temsil olur mu? Birbirine bağlı ve destek olan milletler yaşar, dağınık ve dargın olanlar perîşan olurlar. Onun için Hadîs-i Şerîf birleşmeyi ve kaynaşmayı istiyor, tefrikadan, ayrılıktan sakındırıyor. **Râgıb İsfahânî**, bu konuda diyor ki: "İnsan medeniyyü't-tab'dır, doğuştan medenîdir, tek başına yaşayamaz. İhtiyaçlarını yalnız başına elde edip gideremez. İnsanlar birbirine dâimâ muhtaçtırlar. Bir lokma ekmek, önümüze gelinceye kadar kaç kişinin elinin emeği geçtiğini, nice alın-teri döküldüğünü bir düşünmek kâfîdir."

Ünlü İslâm bilgini Sa'dî Şîrâzî şöyle demiştir:

بنی آدم اعضاء یکدیگرند - که در آفرینش زیك کوه رند ...

"Âdem oğulları aynı vücûdun âzâsı gibidirler. Çünkü aynı cevherden yaratılmışlardır. Bir uzva ârız olan elem, diğerlerini de rahatsız eder. Sen başkalarının eleminden acı duymazsan, sana insan nâmı yakışmaz."

Bir Osmanlı şâiri de şöyle der:

Zen merde, civân pîre, keman tîrine muhtâc,
Eczâ-yı cihân cümle birbirine muhtâc.

3 --

المؤمنون كرجلٍ واحدٍ : ان اشتكى رأسه اشتكى كله وان اشتكى عينه اشتكى كله

Ter cemesi :

Nu'mân İbn-i Bişr'den rivâyet edilen bu Hadîs-i Şerîfte Hazret-i Peygamber (S.A.S.) şöyle buyurmaktadırlar:

"Mü'minler bir adam gibidirler. Baş ağrırsa bütün vücûdu rahatsız olur; gözü ağrıyan kişinin bütün bedeni elem duyar."

Bu Hadîs-i Şerîf mü'minlerin birbirlerinin dertlerinden elem duymaları, acılarına ortak olmaları gerektiğini, birbirlerine ne kadar şefkatle ve merhametle hoş muâmele etmeleri lâzım geldiğini gösterir. Muhtelif parçalardan meydana gelen bir vücûdun âzâsı arasında nasıl bir kopmaz bağlantı, sarsılmaz bir ilgi varsa, mü'minler topluluğu da böyledir. Birbirlerinin eleminden acı duyacaklar, birbirlerinin acısını, üzüntüsünü, derdini paylaşı-

caklardır. Çünkü kardeşliğin îcâbı budur. Kardeşler birbirinin parçası sayılırlar. Vücûdun bir parçası hastalanınca diğer yerleri nasıl rahatsız olursa, mü'minler de aynı durumdadırlar. Öyleyse birbirlerini korumak, yardıma koşmak, elinden geleni yapmak kardeşlik borcudur. Âile, akrabâ, komşular, diğer insanlar hepsi derece derece bu hukuku gözetmekle mükelleftirler. Ahlâk kitaplarında bunlar tafsîlâtıyla beyân edilmiştir. Herkes vazîfesini bilse ve yerine getirirse, toplum ne kadar huzura kavuşur, insanlık ne mutluluğa erer.

4 — المؤمن من آمنه الناس على أموالهم وأنفسهم

T e r c e m e s i :

Fudale İbn-i Ubeyd'den rivâyet olunan bu Hadîs-i Şerîfte Hazret-i Peygamber (S.A.S.) şöyle buyururlar:

"Mü'min o kişidir ki, insanlar ona mallarını ve canlarını güvenip emânet ederler."

Emniyet sâhibi, güvenilir kişi olmak, mü'minin vasıflarındandır. Mü'minin böyle emîn olması lâzımdır. Ona herkes güvenebilmelidir. Mal ve can emniyetine riâyetskâr ve hürmetkâr olmak insanlık borcudur. Emniyetin zıddı hıyânettir. Mü'min hıyânet nedir bilmez; aslâ gadretmez, kötü yola gitmez, kimsenin malına göz dikmez, canına kasetmez.

5 — المؤمن يموت بعرق الجبين

T e r c e m e s i :

Hazret-i Büreyde'den rivâyet olunan bu Hadîs-i Şerîfte Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurmaktadırlar:

"Mü'min, alnı terleyerek ölür."

Bunu iki türlü yorumlamak mümkündür: Mü'min ölürken, yaptığı hatâlara pişman olur, kusurlarından utanır, Hakk'ın huzûruna o hâliyle gitmekten sıkılır da nedâmet terleri döker durur. Buna ecel teri denir. İşte son nefesindeki bu hâli düşünür de kötülükten de vazgeçer.

Diğer bakımdan mü'min tembel olmaz, dâimâ çalışır, aln-teri dökerek helâlinden kazanır, şerefiyle yaşar.

6 — المؤمن يسير المؤمنة .

T e r c e m e s i :

Ebû Hüreyre (R.A.) den rivâyet olunan bu Hadîs-i Şerîfte Hazret-i Peygamber (S.A.S.) buyuruyorlar ki:

"Mü'minin külfeti az olur."

Mü'min her işini zamânında hesaplı ve plânlı yapar, israftan kaçınır, masrafı azdır, kanâat sâhibi olduğundan kolay geçinir, başkalarına yük olmaz, kimsenin malına göz koymaz, kimseye ağırlık vermez. Hattâ yeryüzünde bir gölge gibi yaşar, kimseyi incitmez. Bastığı yere bile dikkat eder, dirileri değil, ölüleri bile rahatsız etmez. Şâirin şu beytine kulak verir:

سِرَانِ اسْتَطَعْتُ فِي الْمَوَاءِ رَوِيًّا لَا اخْتِيَالًا عَلَى رِفَاةِ الْاَجْسَادِ

"Elinden gelirse, hava üzerinde gezer gibi yavaşçacık yürü; yerdeki çürümüş cesetlere basarak çalimla yürüme."

7 — المؤمن غَيْرٌ كَرِيمٌ وَالْفَاجِرُ خَبٌّ لَيْمٌ

Ter cemesi :

Ebû Hüreyre Hazretlerinin rivâyet ettiği bu Hadîs-i Şerîfte Peygamber Efendimiz şöyle buyururlar:

"Mü'min uysal ve kerîm olur; fâcir ise, cür'etkâr, arsız ve alçak olur."

Mü'min güzel ahlâk sâhibi olduğundan uysaldır, yumuşak huyludur. Kötülük bilmez, hîle yolunu tutmaz; aldatma, dalavere ondan uzaktır. Hüsn-i zan sâhibidir, iyilikten başka bir şey bilmez ve düşünmez. Şerefiyle yaşar, eli açıktır, cömerttir. Fâsık ve fâcir ise arsızdır, cür'etkârdır, yırtıcıdır, her şeye saldırır, nasîhat dinlemez, baş kaldırır. Onun için yasak sınırları yoktur. Haddini tanımaz, düzene uymaz, fitne ve fesat çıkarır, ortalığı karıştırır, insanları birbirine katar, cemiyeti felâkete atar. Mü'min, îmânın verdiği fazîlet sâyesinde olgun bir insan olarak yaşarken, fisk u fücûre yuvarlananlar, insanlığın başına birer belâ kesilirler. Cemiyete o gibilerden hayır gelmez.

(Sayfa 267'den devam)

Bunlar, Mûsâ'nın burhanları ve hüccetinin kuvvetinden misâldir, demektedir. Kezâ, Hazret-i İbrâhim'in ateşe atılmasını ve oradan sâlimen kurtulmasını inkâra yönelir ve âyete hicret ve tedbir mânâları vererek bunlarla Allah onu kurtardığını söyler. Hz. Dâvud ve Hz. Süleymân Peygamberlerin mu'cizeleri hakkındaki görüşleri de bu minvâl üzeredir. O, melâike, cin ve şeytani inkâr ederek, melâikeye, nizam rasûlleri ve sünnetler âlemi demiştir. Melâikenin Âdem'e secde etmesini de, âlemlerin insana musahhar kılınmış olmasıyla te'vîl etmişlerdir. İblîs'e, Hakk'a karşı kibirlenenlerin ismi, gibi mânâlar vermişlerdir.

Zâniye ve hırsıza tatbîk edilecek had cezâları, bunları âdet hâline getirmiş olanlara tatbîk edilebilir. Yoksa bir iki defa bu işleri yapanlara tatbîk edilemez, der. Taaddüd-ü zevcât, ribâ ve zekât ve diğer hususlarda da garib ve şerîatin muvâfık görmediği fikirler ileri sürmektedirler. Bu hususlarda fazla bilgi elde etmek için, Muhammed Huseyn ez-Zehabî'nin et-Tefsîr ve'l-Müfessirûn adlı eserine mürâcaat edilebilir (III, 200-212).